

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การค้นหาศักยภาพเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ของศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาชัยราช
Seek on the Performance for Agrotourism Development
in Khowchairat Research and Technology Transfer Center

โดย

นายชัยณรงค์ รัตนาวินกุล
นายอำนาจ มะอนันต์
นางสาวมนทกานต์ กันแก้ว

สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี
กรมปศุสัตว์

เลขทะเบียนผลงาน 53(1)-0511-020
2553

การค้นหาคักยภาพเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ของศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช
Seek on the Performance for Agrotourism Development
in Khowchairat Research and Technology Transfer Center

ชัยณรงค์ รัตนาวินกุล¹ อำนวย มะอั่นต์² มณฑกานต์ กั้นแก้ว²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคักยภาพของศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควบคู่ไปกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปศุสัตว์ โดยการสำรวจข้อเท็จจริงในความพร้อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เน้นสภาพการที่ปรากฏ และบริบทสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผสมผสานกับการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ทั้งแบบสอบถาม สัมภาษณ์ และการสังเกต

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช มีลักษณะพื้นที่โดยรวมเป็นที่ราบสลับกับเนินดินจากร่องน้ำ พื้นที่บางส่วนมีสภาพเป็นป่า มีต้นไม้ขึ้นตามแนวลำห้วย และรอบๆ ภูเขา เป็นที่อาศัยและขยายพันธุ์ของสัตว์ป่าขนาดเล็ก มีภูมิประเทศและบรรยากาศเหมาะที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีทิวทัศน์สวยงาม มีการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการกิจหลักในการสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปศุสัตว์ มีแผนการที่จะจัดทำโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทาง สามารถเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้ อยู่ใกล้แหล่งจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและของฝาก โดยการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความพร้อมของบุคลากรในการให้บริการ ความมีคุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่นร้านค้า ที่จอดรถ และห้องสุขา ทั้งนี้กรมปศุสัตว์ควรกำหนดเป็นนโยบายให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีอยู่ โดยสนับสนุนให้มีการศึกษาและพัฒนา รวมทั้งจัดทำเป็นโครงการนำร่อง ซึ่งจะได้ประโยชน์ทั้งในด้านการท่องเที่ยว และเป็นแรงจูงใจให้ผู้คนเข้ามาใช้บริการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านการปศุสัตว์ เพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, การค้นหาคักยภาพ

---

1 สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมปศุสัตว์

2 ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สารบัญ

บทนำ ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
วิธีการดำเนินงาน	2
ผลการวิจัย	2
สรุปผลการวิจัย	10
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	11
เอกสารอ้างอิง	12

การค้นหาคัยภาพเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช

บทนำ ความสำคัญของปัญหา

กรมปศุสัตว์มีภารกิจดำเนินงานตามแผนงบประมาณปรับโครงสร้างภาคเกษตร

ภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ภาคบริการและการค้า โดยมีหน่วยงานราชการทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆให้เป็นไปตามที่กำหนด ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช จัดเป็นหน่วยงานสังกัดส่วนกลางที่ปฏิบัติงานในภูมิภาค อยู่ภายใต้การควบคุม กำกับดูแล เร่งรัดและติดตามการปฏิบัติงาน ของสำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี ตั้งอยู่ที่ หมู่ 5 ตำบลไชยราช อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พื้นที่ส่วนหน้าติดกับถนนเพชรเกษม (ช่วงหลักกิโลเมตรที่ 436 - 437) เป็นเขตติดต่อระหว่าง ภาคกลางท้องที่ตำบลไชยราช อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับ ภาคใต้ท้องที่ตำบลเขาไชยราช อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดชุมพร เป็นหน่วยงานที่อยู่กึ่งกลางระหว่างสองจังหวัด มีผู้มาใช้บริการและติดต่อราชการค่อนข้างน้อยเนื่องจากต้องเดินทางไกล เพราะอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 115 กิโลเมตร และตัวจังหวัดชุมพร 71 กิโลเมตร ทั้งที่บริเวณภายในมีทัศนียภาพที่สวยงาม มีแอ่งน้ำธรรมชาติ มีอาณาบริเวณล้อมรอบด้วยภูเขา น่าจะปรับปรุงให้เป็นจุดแวะพักสำหรับผู้เดินทางสัญจรไปมาได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้สนใจทำการศึกษาเพื่อค้นหาคัยภาพความเป็นไปได้ ในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรมาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนนักท่องเที่ยวทั่วไปมาพักผ่อนและเยี่ยมชมกิจกรรมต่างๆ ภายในได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน จากการสอดแทรกสาระทางวิชาการและเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งจะเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีของกรมปศุสัตว์ได้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของชาวชนบท(กรมส่งเสริมการเกษตร,2543) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สถานที่ราชการที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตทางการเกษตร เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความก้าวหน้าและ ความสำเร็จ ทำให้มีความเพลิดเพลิน ในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่างๆ ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น(จำไพพรรณ , 2546)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นทางเลือกใหม่ของนักท่องเที่ยว ที่จะได้ทั้งความสนุกเพลิดเพลิน และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ทำให้ได้หวนกลับไปค้นหาเรียนรู้ให้เข้าใจ และมีความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะอาชีพการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นคุณค่าภายใต้แนวคิด ปรัชญาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรกรไทย จะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท วัฒนธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรม รูปแบบกิจกรรมและการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่หลากหลายทั้งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม จนถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ท่ามกลางทัศนียภาพที่สวยงาม(ศูนย์บริการท่องเที่ยวเกษตรจังหวัดชุมพร , 2550)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร นับเป็นอุตสาหกรรมทางการค้า และบริการที่มีส่วนในการสร้างรายได้จากการสร้างงานและเป็นการกระจายรายได้สู่ภูมิภาคต่างๆของประเทศ กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา พร้อมให้การสนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะนับเป็นการผสมผสานการท่องเที่ยวกับสิ่งที่มีอยู่แล้ว มาเพิ่มมูลค่าและใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รู้จักแพร่หลายในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ อีกทั้งยังเป็นการสร้างโอกาส และช่วยกระจาย

รายได้ชุมชนและท้องถิ่นเพิ่มขึ้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา กล่าวเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2552 ในพิธีลงนามบันทึกข้อตกลง(MOU) ร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สมศรี (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนผู้สนใจในการเกษตรเกี่ยวกับความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งบริการที่เกี่ยวข้องในภาคใต้ พบว่าประชาชนผู้สนใจในการเกษตรมีความคิดเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความพร้อมมาก 5 แห่ง คือ สวนนายดำ ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์พืชสวนกระบี่ สวนสละโกใหญ่-โกเล็ก ภูเก็ตอะบาโลนีฟาร์ม และฟาร์มมุกภูเก็ต เกาะรังใหญ่ และมีความพร้อมปานกลาง 1 แห่ง คือ สถานีวิจัยสิทธิพรกฤดากร

Wannasit (2003) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมของสถานีวิจัยสิทธิพรกฤดากรเพื่อการท่องเที่ยวเกษตร พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตรที่มีความพร้อมปานกลาง ได้รับความรู้ที่มีประโยชน์ปานกลาง ส่วนผลการศึกษเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากร พบว่า บุคลากรทั้งหมดมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานตามแผน และมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษา ศักยภาพของศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควบคู่ไปกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปศุสัตว์

วิธีการดำเนินงาน

การศึกษานี้ เป็นการสำรวจข้อเท็จจริงและความพร้อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เน้นสภาพการที่ปรากฏ บริบทสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้เนื้อหาภาพรวม โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผสมผสานกับการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บข้อมูลจากบุคลากรของศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช และชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียง
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยการสนทนากลุ่ม กับ ข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่นกลุ่มต่างๆ และบุคลากรของศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช
3. การสังเกต (Observer) โดยการสำรวจข้อมูล แนวเขตพื้นที่ ระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งศึกษาเส้นทางเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

ผลการวิจัย

ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช ตั้งอยู่ที่หมู่ 5 ตำบลไชยราช อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างกิโลเมตรที่ 436-437 ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างภาคกลาง ท้องที่ตำบลไชยราช อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับ ภาคใต้ ท้องที่ตำบลเขาไชยราช อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลไชยราช เป็นที่ราบเชิงเขา มีลำคลองเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญเพื่อใช้ในการเกษตร พื้นที่ประมาณ 80% เป็นป่าสงวน และพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลอนลาดชัน จากทิศตะวันตกสู่ทิศตะวันออกมีภูเขาครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 15% ซึ่งอยู่ในบริเวณทางทิศตะวันตกมีสภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปไม่ร้อน ไม่หนาวจนเกินไป ความชื้นของอากาศปานกลาง เนื่องจากอยู่ใกล้ทะเลมีลมพัดผ่านทุกฤดูกาล ลักษณะของลมเป็นลมหมุนรอบตัว ในฤดูหนาวจะพัดมาจากทิศเหนือและทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และค่อยๆเปลี่ยนเป็นลมตะวันตกเฉียงใต้ในฤดูร้อน มีการแบ่งการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน จำนวนราษฎรทั้งสิ้น 7,912 คน ชาย 3,996 คน หญิง 3,916 คน จำนวน 2,896 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลไชยราช , 2552)

การเดินทางไปศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช

1.รถยนต์ จากกรุงเทพฯสามารถเดินทางได้ 2 เส้นทางคือ

- เส้นทางแรก ใช้เส้นทางสายธนบุรี-ปากท่อ (ทางหลวงหมายเลข 35) ผ่านจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) ผ่านจังหวัดเพชรบุรี เข้าสู่ตัวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์รวมระยะทางประมาณ 435 กิโลเมตรใช้เวลาเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมงครึ่ง
- เส้นทางที่สอง ใช้เส้นทางสายเพชรเกษม ทางหลวงหมายเลข 4 ผ่านพุทธมณฑล นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี เข้าสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมระยะทางประมาณ 475 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 5 ชั่วโมง

2.รถโดยสารประจำทาง จากสถานีขนส่งสายใต้มีบริการรถโดยสารประจำทางสาย

กรุงเทพฯ-บางสะพาน (รถจะบริการส่งผู้โดยสารสุดทางที่อำเภอบางสะพานน้อย) เป็นประจำทุกวันและเมื่อเดินทางถึงอำเภอบางสะพานน้อยแล้ว โดยสารรถสองแถว หรือรถตุ๊กชนส่งมวลชนบริการถึงที่

3.รถไฟ จากสถานีรถไฟหัวลำโพงมีบริการขบวนรถไฟสายใต้ผ่านทุกขบวน สถานีใกล้เคียงที่สะดวกในการเดินทางต่อ คือสถานีบางสะพาน บางสะพานน้อย หรือ มาบอมฤต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขบวนรถไฟที่จอดสถานีนั้นๆ

4.เครื่องบิน จากสนามบินสุวรรณภูมิ มีสายการบิน เอส จี เอ บินเส้นทางกรุงเทพฯ-หัวหิน วันละ 2 เที่ยวบิน เวลา 12.30 น., 17.30 น. และเส้นทาง หัวหิน-กรุงเทพฯ วันละ 2 เที่ยวบิน เวลา 14.40 น., 18.40 น. เป็นประจำทุกวัน ใช้เวลาเดินทางเที่ยวละ 50 นาที และเมื่อเดินทางถึงอำเภอหัวหินแล้ว เลือกเดินทางต่อโดยรถยนต์ รถโดยสารประจำทาง หรือรถไฟ ได้ตามต้องการ

ลักษณะทั่วไปของศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช มีพื้นที่ 1,353 ไร่ - งาน 25 ตารางวา ลักษณะของพื้นที่โดยรวมเป็นที่ราบสลับกับเนินดินจากร่องน้ำ โดยได้มีการจัดแบ่งพื้นที่เกือบทั้งหมดออกเป็นแปลงๆเนื้อที่แปลงละ 60 - 90 ไร่ เพื่อปลูกพืชอาหารสัตว์เป็นแปลงหญ้ารัฐ และ แปลงหญ้าพลิกเคททุล้ม ตามความเหมาะสมของพื้นที่ ในปัจจุบันพื้นที่บางส่วนมีสภาพเป็นป่า มีไม้ประจำถิ่นจำพวก ไม้แฉ้ว คอแห้ง เพกา หวาย และไม้พุ่มขนาดเล็กประจำถิ่นต่างๆ ขึ้นร่วมกับไม้ใช้สอยที่ปลูกขึ้นภายหลัง ได้แก่ ตะแบก ประดู่ อินทนิล ยูคาลิปตัส กระจินณรงค์ กระจินเทพา ต้นไม้มีการแพร่พันธุ์ตามธรรมชาติเพิ่มจำนวนขึ้นตามแนวลำห้วย ลำธารสาขา และรอบๆภูเขา เกิดเป็นป่าไม้ที่เริ่มมีความหลากหลายของพืชพันธุ์ เป็นที่อาศัยและขยายพันธุ์ของนก ไก่ป่า กระจ่ายป่า สัตว์ป่าขนาดเล็กอื่นๆ เหมาะสมที่จะบริหารจัดการอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นป่าที่สมบูรณ์ได้ ตอนกลางของพื้นที่มีหนองน้ำขนาดใหญ่พื้นที่ประมาณ 2 ตารางกิโลเมตรระดับน้ำลึก 3 -5 เมตร เป็นจุดรับน้ำที่ไหลมารวมกันจากตอนเหนือของพื้นที่ ประกอบกับมีลำธารสาขาไหลหล่อเลี้ยงพื้นที่หลายสาย ทำให้เกิดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่เนื้อที่รวมประมาณ 300 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 35 ของพื้นที่ทั้งหมด ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้มีภูเขาหินปูน เนื้อที่ ประมาณ 30 ไร่ อยู่ในพื้นที่ ชื่อ เขาผาชีบริเวณรอบภูเขาเป็นแนวหินขนาดใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 100 ไร่ สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย หน้าดินมีความลึกประมาณ 30 - 50 ซม. ความสมบูรณ์ของดินอยู่ในระดับปานกลาง - ต่ำ ในบางส่วนของพื้นที่มีชั้นต่อจากหน้าดินเป็นกรวดและชั้นหิน (รายงานประจำปีงบประมาณ , 2552)

ประวัติความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ.2518 กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) ได้จัดตั้งหน่วยส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ภาคใต้ขึ้น โดยใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์เขาไชยราช ตำบลไชยราช อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื้อที่ 3,535 ไร่ 1 งาน 77 ตารางวา (ตามเอกสารหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ฉบับที่ 2770/2512 ลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2512) เป็นสถานที่ดำเนินการ ต่อมาในปี พ.ศ. 2528 กรมปศุสัตว์ได้รับโอนมาดำเนินการต่อใช้ชื่อว่า สถานีขุนโคบ้านไชยราช ต่อมาในปี พ.ศ. 2533 เปลี่ยนชื่อเป็นสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์เขาไชยราช จนถึงในปี พ.ศ. 2545

มีการปรับโครงสร้างการบริหารงานกรมปศุสัตว์ และมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์วิจัย และถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช มีหน้าที่ภารกิจหลักเกี่ยวกับ การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและประยุกต์ เทคโนโลยีด้านการปศุสัตว์ให้เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อนำไปถ่ายทอดกับเกษตรกรและบุคคลเป้าหมาย ให้บริการในพื้นที่ปศุสัตว์เขต7 ซึ่งมีทั้งหมด 7 จังหวัด ได้แก่ นครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม

ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาการ ปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศ ตามแผนการพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2551- 2555) ที่มุ่งเน้นให้ข้าราชการมีลักษณะที่เหมาะสมเอื้อต่อการให้บริการ เป็นตัวกำหนดเพื่อ พัฒนาปรับปรุงในส่วนที่การดำเนินงานยังไม่สำเร็จ ไม่ได้มาตรฐาน และ ที่ยังไม่ได้ดำเนินการ มาเป็น แผนการพัฒนาให้มีทิศทางที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในระยะเวลาของ แผนพัฒนาระบบราชการของประเทศ เกิดผลลัพธ์เป็นรูปธรรม โดยกำหนดแผนพัฒนาออกเป็น3ระยะ คือ

ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2551- 2552)

1.พัฒนาบุคลากรของหน่วยงานตามรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในแต่ละกลุ่มโดยกลุ่มที่ รับผิดชอบ งานสำคัญของหน่วยงานได้แก่ งานการเงิน งานพัสดุ งานวิชาการ งาน IT จะต้องมีการพัฒนาทั้ง ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ในงานที่รับผิดชอบจนถึงขั้นเป็นมืออาชีพ

2.พัฒนา สถานที่ ซ่อมแซมอาคารที่ทรุดโทรมให้เหมาะสมสำหรับใช้ประโยชน์เพื่อการ ให้บริการแก่ประชาชน ปรับปรุงสถานที่ศึกษาดูงาน ฟาร์มสาธิต แปลงสาธิต ให้มีมาตรฐานสูงเป็นที่ยอมรับ

3.แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงาน องค์กร ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานในสังกัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน องค์กรเอกชน เพื่อการทำงานร่วมกันในลักษณะเชิงบูรณาการ

ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2553 – 2554)

1.บริหารจัดการพื้นที่ตามหลักวิชาการสำหรับเลี้ยงสัตว์ในลักษณะให้มีสวัสดิภาพอย่าง สมบูรณ์โดมีปศุสัตว์ที่เป็นเป้าหมาย จำนวน 5 ชนิด ประกอบด้วย ไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง สุกร แพะ และ โคเนื้อ ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อก้าวสู่ศูนย์แห่งสวัสดิภาพสัตว์(Animal Welfare) เติมรูปแบบตาม มาตรฐานสากล

2.ผลิตอาหารสัตว์โดยหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี เพื่อก้าวสู่การผลิตอาหารสัตว์อินทรีย์ใน ชนิดพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ ได้แก่ หญ้าสด ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง เพื่อใช้เลี้ยงสัตว์ภายในศูนย์และ สนับสนุนกลุ่มผู้ผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ ที่ศูนย์จะจัดตั้งขึ้นหรือที่มีอยู่แล้วในพื้นที่รับผิดชอบ

3.พัฒนาพื้นที่ภูเขาและหนองน้ำขนาดใหญ่ โดยการปลูกไม้ ใช้สอย ไม้ผล และไม้เศรษฐกิจ ในพื้นที่ 200 ไร่ ให้เป็นป่าไม้ที่ให้ประโยชน์หลายอย่างร่วมกัน และเป็นที่พักผ่อน โดยให้ประชาชน ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมสร้าง รักษา และใช้ประโยชน์

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2555)

1.บริหารจัดการให้ศูนย์เป็นสถานที่สำหรับท่องเที่ยวเชิงเกษตรสาขापศุสัตว์ที่มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ บริการแก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป

2.จัดให้เป็นสถานที่ศึกษา ดูงาน ฝึกงาน ด้านการปศุสัตว์ที่มีมาตรฐานสูง สำหรับเกษตรกร นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจ

3.จัดสถานที่ให้โรงเรียน สถานศึกษา หน่วยงาน องค์กรภาคเอกชน ใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ (รายงานประจำปีงบประมาณ 2552)

มติที่ประชุมผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2552 ได้กำหนดแนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2554 ไว้ว่า

1.ยึดตามแผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 - 2554 แผนปฏิบัติการประจำปี ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณปี 2554 และนโยบายพัฒนาการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.แผนงานโครงการที่สำคัญ 10 ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์(Creative Economy) และการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Production, Clean Production) อาทิ เกษตรอินทรีย์ การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของสินค้าเกษตร โดยผ่านกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (จากระเบียบวาระการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2554 วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ห้องประชุม 1 ตึกอำนวยการ กรมปศุสัตว์)

จากการศึกษาสำรวจ เกี่ยวกับอาณาเขตที่ตั้งพบว่า ทิศเหนือติดกับโรงเรียนบ้านไชยราช สวนป่าล้ม สวนยางพาราของชาวบ้าน และหนองน้ำสาธารณะซึ่งมีเส้นทางน้ำไหลเชื่อมต่อมายังแอ่งรับน้ำขนาดใหญ่ภายในศูนย์ฯโดยมีถนนทางเข้าหมู่บ้านกั้นกลาง ทิศใต้ติดกับถนนทางหลวงชนบทเข้าหมู่บ้าน พื้นที่บางส่วนมีเขตติดต่อกับอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ทิศตะวันออกบริเวณด้านหน้าและทางเข้าติดกับถนนทางหลวงสายเอเชียหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ทิศตะวันตกติดกับพื้นที่ของชาวบ้านโดยมีภูเขาหินกั้นกลาง บริบทภายใน พบว่าสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ และลาดเทไปยังพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นหนองน้ำธรรมชาติ ภายในได้มีการรวบรวมเทคโนโลยีด้านการเกษตรเพื่อการสาธิตหลายอย่าง ที่น่าสนใจ เริ่มตั้งแต่ถนนทางเข้าสองข้างทางมีแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ สำหรับปล่อยให้ฝูงโคเนื้อลงไปแทะเล็ม มีสวนรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพร อาคารสำนักงาน ศาลาที่พักสำหรับสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศูนย์สาธิตการเลี้ยงสัตว์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ภายในมีการจำลองการดำรงชีพแบบพอเพียงเรียบง่าย การทำฟาร์มหมูหลุม ฟาร์มแพะเนื้อ บ่อเลี้ยงปลา แปลงนาสาธิตการใช้แรงงานควาย พืชผักสวนครัว คอกสาธิตการเลี้ยงสัตว์ชนิดต่างๆ เหล่านี้ได้มีการสร้างและรวบรวมไว้ให้ผู้มาเยี่ยมชมได้ศึกษาเรียนรู้อาชีพด้านการเกษตร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม นับว่าเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่หลากหลาย ไว้ในแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ร่มรื่นตามธรรมชาติ ท่ามกลาง แมกไม้ หนองน้ำ และภูเขา

สภาพบรรยากาศ ยามเช้าดวงอาทิตย์จะขึ้นทางเนินเขาไชยราช ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับศูนย์วิจัย และถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช มีถนนเพชรเกษมกั้นอยู่ตรงกลาง ภายในจะมีถนนธรรมชาติหลายชนิด เช่น กาเหว่า นกโพระดก นกกินปลี นกต้อยตีวิด ส่งเสียงร้องไปทั่วแนวป่าไม้ธรรมชาติ เหมาะที่จะใช้เป็นสถานที่หลีกหนีความวุ่นวายมาพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่น่าสัมผัส หากจะย้อนอดีตไปก่อนหน้านี้อีก 10 ปี สถานที่ราชการแห่งนี้เคยเป็นสถานที่ทดลองเพื่อทดสอบการเลี้ยงสัตว์ที่มีชื่อแห่งหนึ่ง และเป็นเขตหวงห้ามเพื่อการป้องกันโรคสัตว์ติดต่อ แต่ในปัจจุบันบทบาทภารกิจถูกปรับเปลี่ยนไปตามการปรับโครงสร้างแบ่งส่วนราชการกรมปศุสัตว์ ปีพ.ศ. 2545 ด้วยเหตุที่สถานที่ราชการแห่งนี้ที่มีเนื้อที่ค่อนข้างมาก สามารถใช้ประโยชน์ในหลายๆด้าน ทั้งยังเป็นสมบัติของชาติ จึงน่าจะเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการในเชิงอนุรักษ์เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สำหรับในเบื้องต้นด้วยการสร้างจิตสำนึกการเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการปรับปรุงทัศนียภาพ และสถานที่รกร้างว่างเปล่าให้เหมาะแก่การใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนแห่งใหม่ ควบคู่ไปกับการเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตร รวมทั้งเทคโนโลยีชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมารวบรวมไว้เพื่อการอนุรักษ์ให้คงอยู่คู่ชุมชน นอกจากนี้ควรมี

การกำหนดกิจกรรมการสาธิตทางการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ โดยให้ผู้มาท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมและมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น การผสมอาหารเลี้ยงสัตว์ การทำน้ำหมักชีวภาพ การฝึกไถนา ฯลฯ นับว่าเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นภารกิจหลักที่ต้องปฏิบัติอยู่แล้ว รวมทั้งได้ความสนุกเพลิดเพลินควบคู่ไปด้วย

การเดินทางไปท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อนและศึกษาเรียนรู้วิชาการในศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราชเพียงแห่งเดียว บางครั้งอาจจะไม่คุ้มค่ากับการเดินทาง แต่สำหรับผู้ที่ต้องสัญจรโดยใช้ถนนเพชรเกษมซึ่งเป็นเส้นทางสายหลักสู่ภาคใต้อยู่เป็นประจำ ที่แห่งนี้ก็เหมาะสำหรับเป็นสถานที่จอดพักรถเพื่อผ่อนคลายอิริยาบถ หรือท่องเที่ยวในช่วงระยะเวลาสั้นๆแบบOne day trip ก่อนเดินทางต่อไปยังที่หมายสำหรับผู้ที่มีเวลามากพอสามารถเดินทางต่อไปยังสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงที่ถนัดออกไป เช่น สถานีวิจัยสิทธิพรกฤตากร อยู่ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 20 กิโลเมตร เป็นสถานีทดลองด้านการเกษตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับภาคใต้ เช่น ปาล์มน้ำมัน ยางพารา การวิจัยด้านการเพาะเลี้ยงปูม้าหรือปูทะเลเพื่อปล่อยกลับสู่ธรรมชาติ มีอนุสาวรีย์ อาคารพิพิธภัณฑ์ แสดงเกี่ยวกับพระชีวประวัติและผลงานของหม่อมเจ้าสิทธิพรกฤตากร บิดาแห่งการเกษตรแผนใหม่ ซึ่งเป็นต้นแบบของการทำการเกษตรแบบผสมผสาน เจ้าของอมตะวาจา “เงินทองของมาตา ข้าวปลาสิของจริง” ตั้งอยู่ที่ บ้านบางเบ็ด หมู่ 5 ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนี้ในเส้นทางนี้สามารถเดินทางต่อไปยังอ่าวบางเบ็ด เป็นอ่าวที่มีหาดทรายและโขดหินสวยงาม เหมาะแก่การพักผ่อนแบบเรียบง่าย ผู้คนไม่พลุกพล่านมากนักมีร้านอาหารทะเล และที่พักแบบบังกะโล่ไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยว ที่ชื่นชอบในบรรยากาศแบบส่วนตัว จากนั้นเมื่อเดินทางต่อ บนถนนสายเรียบริมทะเลไปทางทิศใต้ จะผ่านหาดทรายทอง ที่ได้รับการขนานนามว่า “เนินทรายงามหนึ่งในสยาม” เป็นหาดทรายขาวสะอาด ทะเลสวย แล้วเดินทางเชื่อมต่อไปยัง วัดถ้ำธง ที่ตั้งอยู่บนเนินสูงริมทะเล มองออกไปจะเห็นเกาะเล็กๆมากมาย มีชายหาด และป่าชายเลนที่ยังคงความสมบูรณ์อยู่มาก ภายในยังมีพระพุทธรูป ประติมากรรมเจ้าแม่กวนอิม และพระพิฆเนศขนาดใหญ่ สำหรับให้ผู้คนไปกราบไหว้สักการบูชาเพื่อเป็นสิริมงคล วัดแห่งนี้อยู่ห่างจากศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 20 กิโลเมตร นอกจากนี้ ยังมีแหล่งจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกที่ขึ้นชื่อ อยู่ริมถนนเพชรเกษมสองข้างทาง อยู่ถัดไปทางทิศใต้ ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร มีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ผลไม้จากชาวสวนในเขตติดต่อสองจังหวัดของภาคกลางและภาคใต้ได้แก่ กุ้งฝอยมือนาง สะตอ สลัด ทูเรียน ขนุน และผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆที่ทำจากกุ้งฝอยมือนาง วางจำหน่ายตลอดทั้งปี ในบริเวณเดียวกันมีศาลพ่อตาหินช้างศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งที่เป็นที่เคารพนับถือของผู้ที่อยู่ละแวกนั้นและผู้คนที่ผ่านไปมา

ผลที่ได้จากแบบสอบถาม เจ้าหน้าที่และบุคลากรของศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช จำนวน 34 ราย พบว่าเป็นข้าราชการ 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.65 , ลูกจ้างประจำ 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.70 , พนักงานราชการ 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.70 และพนักงานจ้างเหมา 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.94 เป็นเพศชาย 28 ราย คิดเป็นร้อยละ 82.35 และเพศหญิง 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.64 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีจำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.12 รองลงมา มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี มีจำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.41 และน้อยที่สุดมีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี มีจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.82 มีประสบการณ์ทำงานที่ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช ส่วนใหญ่มากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีจำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา ระหว่าง 1 - 5 ปี มีจำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.52 และน้อยที่สุดระหว่าง 6 - 10 ปี มีจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.94 มีความคิดเห็นว่า

1.ด้านสถานที่การเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ภูมิประเทศและบรรยากาศเหมาะที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 73.53 มีความสวยงามของทิวทัศน์ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 58.82 สามารถพัฒนาเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ ระดับมาก

คิดเป็นร้อยละ 82.35 มีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 82.35 สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงได้ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 67.65 และมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ร้านอาหาร ที่จอดรถ ห้องสุขา ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 55.88

2.ด้านการจัดกิจกรรมสนับสนุน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสามารถจัดกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น ฐานเรียนรู้ด้านการเกษตร จัดค่ายพักแรม พายเรือ ขี่จักรยาน เดิน-วิ่ง ฯลฯ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 85.29 มีคุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 52.94 มีการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 73.53 และอยู่ใกล้แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผลการเกษตรและของฝาก ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 58.82

3.ด้านบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง พบว่าส่วนใหญ่มีความเห็นว่า บุคลากรมีความพร้อมในการให้บริการ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 58.82 ความมีอัยาศัยของผู้เข้าชม และชุมชนใกล้เคียง ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 52.94 และควรมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนบริหารจัดการท่องเที่ยว ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 67.65

จากข้อมูลดังกล่าวพบว่าประเด็นที่น่าสนใจคือ ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช มีภูมิประเทศและบรรยากาศเหมาะที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีทิวทัศน์สวยงาม มีการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถพัฒนาเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ โดยการจัดกิจกรรมสนับสนุน เช่น จัดทำฐานเรียนรู้ด้านการเกษตร จัดค่ายพักแรม พายเรือ ขี่จักรยาน เดิน-วิ่ง ฯลฯ มีความสะดวกในการเดินทาง และอยู่ใกล้แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์การเกษตรและของฝาก ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว

นอกจากนี้พบว่า มีข้อจำกัดด้านความพร้อมของบุคลากรในการให้บริการ ความมีอัยาศัยของผู้เข้าชม และชุมชนใกล้เคียง ความมีคุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่นร้านค้า ที่จอดรถ และห้องสุขา โดยมีข้อเสนอแนะว่าบุคลากร ส่วนใหญ่ค่อนข้างมีอายุและทำงานในภารกิจเดิมมานานไม่ค่อยมีความพร้อมและเข้าใจในบทบาทของการให้บริการท่องเที่ยว และหากจะมีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรปรับปรุงสถานที่สิ่งปลูกสร้างที่ทรุดโทรม ปรับปรุงถนน บริเวณรอบๆอ่างน้ำ จัดทำจุดแวะพักเป็นระยะๆ จัดทำสวนหย่อม ควรเลี้ยงสัตว์ที่มีความหลากหลายและมีการวางแผนป้องกันโรคสัตว์ เพื่อเพิ่มจุดสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว เน้นให้มีการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อชนิดต่างๆ ควรจัดกิจกรรมค่ายพักแรมสำหรับนักเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว และวางแผนพัฒนาร่วมกัน ควรมีการประสานกับแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อหาข้อมูลการท่องเที่ยว การบริการ และทำการศึกษาความต้องการของผู้เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งนี้ถึงแม้จะต้องใช้งบประมาณ และระยะเวลาในการดำเนินงานก็ควรดำเนินการเพื่อให้มีการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สทนากลุ่มย่อยรับฟังความคิดเห็นวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก (SWOT) พบว่า

จุดแข็ง(Strength)

1.การคมนาคมมีความสะดวกมาก สำหรับผู้ที่เดินทางโดยรถยนต์ เนื่องจากติดกับถนนหลวงสายหลัก (ถนนเพชรเกษม), มีรถประจำทางสายใต้ทุกสายวิ่งผ่าน และมีรถตู้ขนส่งมวลชนหลายสาย เช่น ไชยราช-ชุมพร, ไชยราช-ประจวบคีรีขันธ์ , กรุงเทพ-ชุมพร

2.ภูมิทัศน์ภายในมีความสวยงาม เนื่องจากมีบึงน้ำขนาดใหญ่ มีต้นไม้ใหญ่หลายชนิด มีนกและสัตว์ป่าธรรมชาติหลายชนิดมาอยู่อาศัย มีภูเขาและลานกว้างใกล้อ่างน้ำ เหมาะสำหรับใช้เป็นจุดกางเต็นท์พักแรม เพื่อการพักผ่อน

3.มีอากาศบริสุทธิ์ เนื่องจากสภาพแวดล้อมยังมีความเป็นธรรมชาติอยู่มาก อยู่ไกลจากที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม และแหล่งมลพิษ

4.มีสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ใกล้เคียงที่สามารถเชื่อมโยงไปได้หลายแห่ง เช่น ทะเล ชายหาด วัต และน้ำตก

5.มีสถานที่ขายของฝากอยู่ในบริเวณใกล้เคียง เช่น จุดพักรถเขาโพธิ์, เขาพ่อตาหินช้าง

6.เป็นแหล่งทางวิชาการด้านการปศุสัตว์และการเกษตร เหมาะแก่การศึกษาเรียนรู้

จุดอ่อน(Weakness)

1.ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยวยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร โดยเฉพาะ ป้ายบอกสถานที่ ห้องน้ำ ที่จำหน่ายอาหาร จุดจอดรถ เส้นทางคมนาคมภายใน และอาคารสถานที่ทรุดโทรม

2.บุคลากรภายใน ยังขาดความพร้อม และความเข้าใจในบทบาทการให้บริการเชิงท่องเที่ยว ทำให้ไม่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในระยะเวลาอันใกล้

3.สถานที่ยังไม่เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอก ชื่อของศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่สื่อว่าสังกัดหน่วยงาน(กรม)ใด ผู้คนยังติดภาพลักษณ์เดิมว่าเป็นหน่วยงานสังกัด กรป.(กลาง) หรือสถาบันปาร์กพันธุ์สัตว์ ซึ่งเป็นสถานที่ราชการที่มีมาตรการเข้มงวดป้องกันโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน

4.องค์การบริหารส่วนตำบลไชยราช ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องการขอใช้พื้นที่บางส่วนเป็นสถานกักจัดขยะ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อมลภาวะทางกลิ่น

โอกาส(Opportunity)

1.นโยบายการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการสอดรับกันหลายระดับ ตั้งแต่ต้นนโยบายของรัฐบาล, การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ระหว่างกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, การกำหนดกรอบการจัดทำงบประมาณประจำปี 2554 รวมทั้งศูนย์วิจัยฯได้กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานว่าจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้านการปศุสัตว์ในอนาคตข้างหน้า

2.จังหวัดประจวบคีรีขันธ์กำหนดวิสัยทัศน์ และประเด็นยุทธศาสตร์ ที่มุ่งให้ความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยจะทำประจวบคีรีขันธ์ให้เหมาะแก่การเป็นเมืองท่องเที่ยว สำหรับครอบครัว และสุขภาพ ซึ่งหากพัฒนาศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็จะเป็นการดำเนินการสนับสนุนตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อีกทางหนึ่ง

3.การขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องของประเทศ ส่งผลให้มีการท่องเที่ยวภายในประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้น และจะเป็นโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น

4.บุคลากรภายในมีความสนใจในการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีความพร้อมในการเป็นผู้บริการ หากแต่ได้มีการให้ความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน

อุปสรรคหรือข้อจำกัด(Threat)

1.ขาดการสำรวจข้อมูล หรือทำการวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทำให้ไม่ทราบกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามา และความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยว เพราะมีการจัดเก็บข้อมูลเฉพาะในบางอำเภอของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เท่านั้น

2.ความไม่ชัดเจนในด้านนโยบายการใช้พื้นที่บางส่วน เพื่อจัดทำเป็นที่ทิ้งขยะอันเป็นสาเหตุให้เกิดมลพิษทางกลิ่น ซึ่งจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

3.ชุมชนบริเวณโดยรอบไม่ค่อยมีส่วนร่วมทางความคิดกับกิจกรรมต่างๆภายใน อาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติให้เกิดความร่วมมือ หรือยอมรับแนวทางการพัฒนาใหม่ๆ

4.งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากส่วนกลางในแต่ละปีค่อนข้างจำกัด หากจะดำเนินการให้เสร็จในเวลาอันรวดเร็ว ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากและคงเป็นไปได้ยาก แต่จากการที่มีทรัพยากรทางการเงินที่เพียงพอแล้ว จึงควรมีการบริหารจัดการเพื่อใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาความคิดเห็นของบุคคลภายนอก ผู้นำท้องถิ่นกลุ่มต่างๆและชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกับศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช พบว่ามีข้อเสนอแนะดังนี้

1.ด้านสถานที่ การเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวก

- พื้นที่มีบริเวณกว้างขวาง การเดินทางสะดวกติดถนนเพชรเกษม อยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่นหลายแห่ง
- มีจุดพักรถของกรมทางหลวง (เขาโพธิ์) อยู่ใกล้ศูนย์วิจัยฯ ห่างกันประมาณ 3 กิโลเมตร สามารถใช้บริการ ศูนย์อาหาร จุดขายของฝาก ห้องสุขา ที่มีอยู่แล้วได้อย่างลงตัว
- ภายในศูนย์วิจัยฯ มีทั้งต้นไม้ พุ่มหญ้า ภูเขา แอ่งน้ำ มีความเป็นธรรมชาติซึ่งเป็นทุนเดิมที่มีอยู่แล้ว
- มีบรรยากาศร่มรื่น ทิวทัศน์สวยงาม เอื้อต่อการพักผ่อนหย่อนใจ แต่ควรให้มีการปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้น

- ควรมีการปรับปรุงถนนภายในศูนย์วิจัยฯ

- ควรจัดทำป้ายแนะนำสถานที่ให้มีความเด่นชัด

2.ด้านกิจกรรมสนับสนุน

- กิจกรรมทางการเกษตรมีน้อย ควรเพิ่มให้มีความหลากหลาย
- ควรจัดทำฐานเรียนรู้ด้านการเกษตร ที่สามารถเข้าไปศึกษาดูงานได้อย่างต่อเนื่อง
- ควรจัดทำสวนหย่อม ปลูกไม้ดอกไม้ประดับที่สวยงามนำดูมากขึ้น มีสถานที่ถ่ายรูป ถ่ายภาพวีดิทัศน์ เดิน-วิ่ง และกิจกรรมWalk rally
- ควรจัดทำที่จอดรถ ห้องสุขา และร้านค้าให้เพียงพอ
- ควรมีการบริหารงานร่วมกับชุมชน โดยให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนรับรู้ และองค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม
- ควรมีการถ่ายทอดความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้ผู้มาท่องเที่ยวและเยี่ยมชมเกิดความเข้าใจในระบบเกษตรมากขึ้น

3.ด้านบุคลากรและการบริการ

- บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีแรงงาน เครื่องจักรกล และมีศักยภาพที่จะดำเนินการได้
- ควรเตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่ให้เข้าใจในงานท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- ควรให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราชไปศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ต่างๆ เพื่อปรับทัศนคติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดจินตนาการ และสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาร่วมกัน

- ควรทำประชาคมกับชุมชนโดยรอบ และสร้างความร่วมมือ เพื่อจะเกิดผลดีทั้งสองฝ่าย

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆเพิ่มเติม

- การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้องค่อยๆปรับปรุง และต้องสร้างจุดเด่นของตนเอง
- ควรเน้นในเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้มาก
- ควรทำป้ายชื่อหน้าศูนย์วิจัยฯใหม่ มีป้ายบอกทาง และภายในมีป้ายแสดงต่างๆอธิบายความสำคัญของสถานที่ และแนะนำกิจกรรม

-ควรให้โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานในชุมชน เข้าเยี่ยมชมกิจการ ภายในเพื่อจะได้รู้จักคุ้นเคย รวมทั้งจะได้เป็นกระบอกเสียงช่วยกระจายข่าวอีกทางหนึ่ง

สรุปผลการวิจัย

จากการค้นหาศักยภาพเพื่อพัฒนาศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควบคู่ไปกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปศุสัตว์ สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะของพื้นที่โดยรวมเป็นที่ราบสลับกับเนินดินजार่องน้ำ พื้นที่บางส่วนมีสภาพเป็นป่า มีไม้พุ่มขนาดเล็กประจำถิ่นต่างๆ ขึ้นร่วมกับไม้ใช้สอยที่ปลูกขึ้นภายหลัง และมีต้นไม้ที่แพร่พันธุ์ตามธรรมชาติ ขึ้นตามแนวลำห้วย ลำธารสาขา และรอบ ๆ ภูเขา เกิดเป็นป่าไม้ที่มีความหลากหลายของพืชพันธุ์ เป็นที่อาศัยและขยายพันธุ์ของ สัตว์ป่าขนาดเล็ก สามารถบริหารจัดการอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นป่าที่สมบูรณ์ได้ ตอนกลางของพื้นที่มีหนองน้ำ เป็นจุดรับน้ำที่ไหลมารวมกัน มีพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ มีภูเขาหินปูน อยู่ในพื้นที่ บริเวณรอบภูเขาเป็นแนวหินขนาดใหญ่ มีความเป็นธรรมชาติที่วิเศษสวยงามเหมาะแก่การพักผ่อน

2. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดแนวทางการจัดทำงบประมาณเกี่ยวกับ แผนงาน โครงการที่สำคัญ 10 ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์(Creative Economy) และการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Production, Clean Production) อาทิ เกษตรอินทรีย์ การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของสินค้าเกษตร โดยผ่านกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3. ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช กำหนดแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศออกเป็นระยะ ๆ มีเป้าหมาย จะบริหารจัดการให้เป็นสถานที่สำหรับท่องเที่ยวเชิงเกษตรสาขาศุสัตว์ที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ บริการแก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป รวมทั้งจัดให้เป็นสถานที่ศึกษา ดูงาน ฝึกงาน ด้านการปศุสัตว์ สำหรับเกษตรกร นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจ ตลอดจนจัดสถานที่ให้โรงเรียน สถานศึกษา หน่วยงาน องค์กรภาคเอกชน ใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ

4. การกิจหลักในการสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยี มีการจัดทำ ศูนย์สาธิตการเลี้ยงสัตว์ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีการจำลองการดำรงชีพแบบพอเพียงเรียบง่าย เช่น การทำฟาร์มหมูหลุม ฟาร์มแพะเนื้อ บ่อเลี้ยงปลา แปลงนาสาธิต การใช้แรงงานควาย การปลูกพืชผักสวนครัว การทำแปลงหญ้าสาธิต การทำการเกษตรแบบผสมผสาน และอื่นๆที่มีการรวบรวมไว้เพื่อให้ผู้คนได้ศึกษาเรียนรู้อาชีพด้านการเกษตร

5. ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช มีจุดแข็งสามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งใหม่ ที่จะให้ทั้งความเพลิดเพลิน ความรู้และเทคโนโลยีในอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงสัตว์ไปประยุกต์ใช้ มีคุณค่าที่สามารถสัมผัสได้ในรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายท่ามกลางทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นการผสมผสานการท่องเที่ยวกับสิ่งที่มีอยู่แล้ว มาเพิ่มมูลค่าและใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง สถานที่ราชการที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตทางการเกษตร เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความก้าวหน้าและ ความสำเร็จ ทำให้มีความเพลิดเพลิน ในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่างๆ ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

6. จากความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช พบว่ามีภูมิประเทศและบรรยากาศเหมาะที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีทิวทัศน์สวยงาม มีการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรพัฒนาเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ โดยการจัดกิจกรรมสนับสนุน เช่น จัดทำฐานเรียนรู้ด้านการเกษตร จัดค่ายพักแรม พายเรือ ขี่จักรยาน เดิน-วิ่ง ฯลฯ เนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทาง และอยู่ใกล้แหล่งจำหน่ายผลผลิตการเกษตรและของฝาก ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความพร้อมของบุคลากรในการให้บริการ ความมีอัธยาศัยของผู้นำชุมชน และชุมชนใกล้เคียง ความมีคุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ร้านค้า ที่จอดรถ และห้องสุขา

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช มีศักยภาพในหลายด้าน ทั้งด้านกายภาพ เช่น ความเป็นธรรมชาติ บรรยากาศร่มรื่น มีทัศนียภาพสวยงาม การคมนาคมสะดวกสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น อยู่ใกล้แหล่งจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ด้านเทคโนโลยีมีองค์ความรู้ที่หลากหลายสำหรับถ่ายทอดให้แก่เกษตรกร และด้านนโยบายทั้งในระดับสูงที่สนับสนุนและระดับหน่วยงานที่มีแผนงานที่จะจัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น สำหรับปรับปรุงภูมิทัศน์เพิ่มความสวยงาม บุคลากรภายในยังไม่คุ้นเคยกับการให้ผู้คนมาท่องเที่ยวและยังไม่มีการประชุมสัมมนาให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ดังนั้นกรมปศุสัตว์จึงควรกำหนดเป็นนโยบายให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในโครงการความร่วมมือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยสนับสนุนให้มีการศึกษาและพัฒนา รวมทั้งจัดทำเป็นโครงการนำร่อง ซึ่งจะได้ประโยชน์ทั้งในด้านการท่องเที่ยว และเป็นแรงจูงใจให้ผู้คนเข้ามาใช้บริการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านการปศุสัตว์ เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร.2543.แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร (อัสสำเนา)

กองส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์. มปป. “การพัฒนาเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ด้านการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ 3 ปี (พ.ศ. 2550 -2552)” กองส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ (อัสสำเนา)

บันทึกข้อตกลงระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 ในพิธีลงนามบันทึกข้อตกลง(MOU) เปิดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สำนักงานเกษตรจังหวัดชุมพร.2550.มารู้จักแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกันเถอะ.ศูนย์บริการท่องเที่ยวเกษตรจังหวัดชุมพร สำนักงานเกษตรจังหวัดชุมพร

สมศรี ภัทรธรรม.2546.รายงานผลการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนผู้สนใจในการเกษตรเกี่ยวกับความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร และแหล่งบริการที่เกี่ยวข้องในภาคใต้.สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระเบียบวาระการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2554 ของกรมปศุสัตว์ วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ห้องประชุม 1 ตึกอำนวยการ กรมปศุสัตว์

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2552. ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีเขาไชยราช
ไร่ไพพรรณ แก้วสุริยะ.2546.การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในศตวรรษที่21. (อัสสำเนา)

www.chairach.com/th/index.php องค์การบริหารส่วนตำบลไชยราช , ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลไชยราช จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (สืบค้น เมื่อ มีนาคม 2552)

Wannasit P.2003. A Study About the Readiness of the Sithiporn Kridakara Research Station for Agro-touring Services. Bangkok: Thesis of Master Degree, Kasetsart University.